ANUL VI. No. 12. 22 MARTIE 1865

NATURA

JURNAL

PENTRU PROPAGAREA SCIINŢELOR POSITIVE ÎN ROMANIA.

Redactorĭ: Dr. C. ESSARCU şi Lt. D. ANANESCU.

Suntem convinşĭ că vechi abonaţĭ aĭ jurnaluluĭ *Natura,* vor vedea cu bucuriă mica inovaţie ce am întrodus în jurnalul D-luĭ Barasch, destinând un articol în care cătăm a face cunoscute şi apărăm trebuinţele *Instrucţieĭ şi Educaţieĭ* în ţérra nóstră. Tótă ceea-l'altă parte a jurnaluluĭ remâne ast-fel precum a fost înţellésă de Dr. Barasch şi de D. Ananescu vechiul redactor al Natureĭ împreună cu D. Barasch. Vor fi sperăm veselĭ vechi abonaţĭ aĭ Natureĭ că un jurnal, ce aŭ avut atâta timp în mână şi l'aŭ protectat ast-fel âncât să se stabiléscă între el şi Domnialor un fel de rudenie, cată, dupŏ măsura putinţelor redactorilor seĭ, să cheme atenţia tutulor românilor seriosĭ asupra trebuinţeĭ celleĭ maĭ vitale a societăţi nóstre: *Instrucţia şi Educaţia.* Sperăm că vor continua a acorda intelliginta Dumnealor sympathie *Natureĭ* căria, ânc'o dată, îĭ vom conserva culórea şi tendinţa primitivă.

Facem maĭ cu sémă apel către professori şi institutorĭ rugându'ĭ să ne vie în ajutor prin luminele Dumnialor, ast-fel în cât să purtăm cu onóre, demnitate, şi forţă drapelul pacific împrejurul căria trebue a ne grupa compact cu toţi:

Instrucţia şi Educaţia, Regenerarea intellectuală şi morală, Cultura Intelliginţeĭ şi formarea inimeĭ.

INSTRUCŢIA ŞI EDUCAŢIA

UN DEFECT AL EDUCAŢIEI NÓSTRE NAŢIONALE — LECTURELE PUBLICE.

> Nĕ se poco io vi dia, da imputar sono
> Che quanto io posso dar, tutto vi dono.
> *Ariosto.*
> Daca pucin vĕ daŭ nu sunt de imputat,
> Căci cât pot da tot vĕ daŭ.

„Orĭ ce popol mare, ḑice un scriitor engles 1) are un princip din care derivă mărimea sa. In Francia acest princip este amorul de glorie; în America, libertatea; în Englitera *amorul acţieĭ* care este maĭ sigur şi maĭ vast de cât celle l'alte două, căcĭ printr' ênsul obţine cine-va gloria fără s'o caute într'un chip prea nebunesc şi în acellaş timp el are trebuinţă de libertate ca să pótă exista."

N'avem a face astă-dată studiĭ şi reflexiĭ pentru a arĕta care ar fi principul din care póte să derive mărimea poporuluĭ român; constatăm numaĭ că amorul acţieĭ care face forţa şi gloria poporuluĭ engles, amorul lucruluĭ, capacitatea de a pune în acţie o idee, a o realisa pe terrêmul practic nu este una din qualităţile nóstre naţionale. Nu intelliginţa lipsesce Românuluĭ, nu perspicacitatea, nu talentul chiar, dar acea facultate superióră care distinge în concepţiile intelliginţeĭ ideile practice de ideile fantasmagorice şi când dupŏ o matură cugetare a dobîndit convicţia că o idee se póte realisa, lipsa maĭ ântêiŭ de tact, de prevedere, de simţ practic pentru a o pune în acţie şi în urmă tenacitatea şi perseverinţa îndărătnică care constituă secretul tutulor reuşitelor.

Naţie imaginativă, dăm nascere la miĭ de cugetărĭ (unele logice celle maĭ multe fantastice) dar când e vorba să ne punem la lucru, ne dăm toţĭ în lăturĭ, şi daca începem vre o lucrare ne oprim în faţia celluĭ maĭ mic obstacol; cea maĭ mică difficultate ne opresce şi ne face să ne punem braţele în sîn; începem în urmă să ne tînguim şi să declamăm în contra stări nóstre, în contra evenimentelor, în contra situaţiuneĭ, în contra circumstanţelor, în contra etc. etc.

1) Lytlon Bulwer. Despre Englitera şi despre Englesi.

Amorul acţieĭ dar, spiritul practic şi perseverenţa, iată ce lipsesce maĭ mult Românilor, iată cu tóte astea secretul mărimeĭ şi forţeĭ vechilor Romanĭ, iată secretul mărimeĭ şi forţeĭ Engltereĭ.

Dar iată ce maĭ constata observatorul atentiv în societatea Română. Starea de repaos, de indolenţă, de *far-niente* în care se află ceĭ maĭ mulţĭ a atras dupŏ sine consequenţele urmĕtóre:

Qualităţile negative aŭ în societatea nóstră maĭ multă considerare de cât qualităţile positive. Omul, care nu *face* nimic şi nu *póte* nimic, este în general maĭ stimat şi în orĭ ce cas se vede maĭ pucin denigrat şi sfişiat de cât omul care *póte* şi care *lucrédă*.

Nu lăsăm nepedepsit pe orĭ cine se ridică maĭ presus de acea mediocritate ce o decorăm cu numele de egalitate. Atacăm prin denigrare şi prin ridicul ardórea sentimentelor generóse şi ast-fel (adesea fărŏ să scim ce facem) oprim, descuragem şi desgustăm pe aceia care aŭ amorul lucrului şi al acţieĭ şi stingem ast-fel un element de forţă ce s'ar fi ivit în sociatatea nóstră. Desecăm fôntâna în sorgintea eĭ, înnăbuşim şi călcăm în picióre semênţa ce era destinată a da florĭ şi fructe şi ne asemănăm ast-fel pămêntuluĭ pietros despre care vorbesce parabola evangelii saŭ spirituluĭ reuluĭ ce ridică acéstă semênţă temêndu-se ca să nu fim mântuiţĭ printr' ênsa.

Aceste reflexiĭ le am făcut în maĭ multe rêndurĭ; elle ne vin din noŭ înnminte în presinţa cellor ce se ḑic saŭ se scriŭ asupra *Lecturelor publice*, şi acestea de ómenĭ ce făr' îndoială voesc binele societăţi nóstre, dar care se supun *fatalmente* şi fărŏ cugetare uneĭ impulsiĭ ce provine din defectul despre care vorbirăm al educaţii nóstre naţionale.

Nu într'un jurnal ca acella în capul căruia avem onóre a ne afla se cuvine a respunde cellor ce se ḑic asupra *lecturelor publice* şi asupra acellora ce *lucrédă* şi în sphera puterilor şi cunoşcinţelor lor se silesc a contribui ca societatea nóstră să se bucure de binefacerile uneĭ vieţe intellectuale maĭ desvoltate şi a inspira gustul nobilelor plăcerĭ alle spirituluĭ. Constatăm numaĭ ca aceste lecturĭ încep a crea o *tendinţă* şi a da o *direcţie* binefăcĕtóre: publicul persistă a lua parte la pacificele ocupaţiĭ din salonul caselor luĭ Beizadea Cost. Ghica şi maĭ mulţĭ junĭ s'a pus la lucru cu o nobilă ardóre. Aceste lecturĭ devin un stimulent şi vor fi póte ocasiă, ca maĭ multe june talente să se revele societăţi nóstre: cât n'a fost bucuria nóstră, cât de mare satisfacţia ce am încercat când, joea trecută, înnaintea unuĭ public numeros şi distinct, un june, ce pórtă un nume illustru în istoria limbeĭ şi litteratureĭ Române, veni să ne vorbéscă într'un styl plin de eleganţă şi cu o admirabilă correcţie de limbă asupra unuĭ subiect difficil dar care fu tractat cu o superioritate necontestabilă. Acest june pórtă numele de *Văcărescu*, nume scump litteratureĭ şi naţionalităţi române şi subiectul ce'l alesese era: *Analysa operilor luĭ Schiller*. In timp de maĭ mult de o oră şi jumĕtate junele orator sciu să captive numerosul seŭ auditoriŭ prin ideile seriόse, prin fineţa observaţiilor, prin accentuarea cugetărilor şi sentimentelor ce cu mult tact sciu să pue în relief, prin corecţia şi eleganţa susţinută a limbagiuluĭ.

Intră cu curagiŭ şi cu ardóre junele nostru amic (căcĭ sîntem amicĭ toţĭ aceea ce ne dăm mâna pentru a ne grupa compact împrejurul uneĭ ideĭ: *Regenerarea intellectuală şi morală a societăţi române*). Intră cu o generósă ardóre pe callea în care veĭ putea purta cu demnitate, cu onóre şi póte cu glorie gloriosul nume al Văcărescilor. Fecundă prin studiŭ şi prin lucru fericitele disposiţiunĭ ce natura a depus în intelliginţa şi inima Domnieĭ talle. O datorie sacră îţĭ este impusă prin numele ce porţĭ şi nu 'ţĭ e permis de a'l lăsa să se stingă în obscuritatea uneĭ vieţe de nepăsare şi de *far-niente*. Daca nu credem cu Buffon că geniul nu este alt-ceva de cât o *lungă pacienţă*, adicŏ un lung studiŭ şi o lungă perseverinţă, sîntem însă convinşĭ că *lunga pacienţă* constitută unul din elementele indispensabile alle geniuluĭ. Făr' acest e-

lement inspirația omuluĭ de geniŭ e asemenea acellor stelle cădătóre a cărora lumină nu durä de cât un minut. Grație numaĭ acestuĭ element, ómeni de geniŭ crează acelle opere în etern nemuritóre ce sfidă secolele și se imprimă în memoria tutulor generațiilor. Numaĭ de aceste geniurĭ se va putea dice ceea ce d'a dis despre Homer.

Brisant des potentats la couronne èphemère,
Trois mille ans ont passé sur la cendre d' Homère
Et depuis trois mille ans ce grand nom respecté
Est jeune encore de gloire et d' immortalité!

Sfărâmând a potentaților corónă ephemeră
Treĭ miĭ anĭ aŭ trecut peste cenușa luĭ Homèr
Și de treĭ miĭ anĭ, ast mare nume respectat
E june ăncŏ de glorie și de nemurire.

Ne pare rĕŭ că cadrul și natura jurnaluluĭ nostru nu ne permite a da o analysă despre lectura D-luĭ Văcărescu și a vorbi cu óre care amĕnunturĭ despre ceilalțĭ junĭ oratorĭ ce aŭ avut onórea de a vorbi în public. Nu ne putem însă opri, (ca să fim credincioșĭ ideĭ ce urmărim) de a nu vorbi despre celle doĕ lecturĭ alle D-luĭ Radu Ionescu, asupra luĭ Stefan cel mare și despre succesul ce a obținut prin maĭ multe tirade oratorice accentuate cu vervă, cu ardóre, cu vechemență și cu un juvenil enthusiasm. Am cunoscut pe D. Radu Ionescu printr'o collecție de poesiĭ ce fu publicată pe la annul 1852 saŭ 53 și care promitéŭ litteratureĭ române un poet eminent și plin de inspirație. Maĭ mult de 10 anĭ aŭ trecut de atuncĭ și poetul eminent și plin de inspirație..... N'avem nicĭ o operă, nicĭ un, volum, nicĭ o broșură, nicĭ o broșurică d'alle luĭ D. Radu Ionescu, ne respunseră toțĭ librari la care merserăm, dupŏ întórcerea nóstră în țérră, a căuta cu aviditate operile de litteratură, de poesie de sciință, de artă etc. ce aŭ îmbogățit litteratura romåna de la 48 ăncoa.

Ni s'a spus că D. Ionescu a întîlnit în callea sa acea lupă despre care vorbesce Dante în divina sa Comedie și pe care cititori nostri o cunosc, acea lupă ce a absorbit atâtea talente născênde și pe mulțĭ nu ia lăsat a'șĭ căuta de calle, acea bestie de natură atât de rea și crudă cât nu'șĭ maĭ umple nesățiósa poftă și dupŏ mâncare 'ĭ e și maĭ mult fóme de cât înnainte etc. 1).

Currierul de Ambe-Sexe de I. H. Rădulescu, iată singura carte (care merită de a atrage atenția) ce o întîlnesce cine-va astădĭ în societatea română, dar acéstă carte e de o importanță capitală. Nu putem applauda în destul ideeĭ D-luĭ I. H. Rădu- de a reimprima Currierul de Ambe-Sexe dinainte de 48 și a'l continua ast-fel precum se anunçiă prin prospectul ce face cunoscută publiculuĭ apariția acesteĭ opere. O asemenea operă eșită di pana unuĭ asemenea bărbat n'are trebuiță de a fi recomandată publiculuĭ intelligent al Româniеĭ.

E.

1) Vedĭ N 7 al Natureĭ.

EDUCAȚIA PHYSICĂ.

ALIMENTAȚIA DE D. AURELIAN, DIRECTOR LA SCHÓLA DE AGRICULTURĂ DE LA PANTELEIMON.

Art. 2-lea.

Rărimea populațiuniĭ nóstre, pășciunile întinse și bogate alle țĕrreĭ, ar permite ca in țérra nóstră fiăcare familie de muncitorĭ să pótă cousuma carne maĭ în tóte dilele Din nenorocire însă țĕrranul român mănâncă prea rar carne; numaĭ la dile marĭ ca când cine scie ce chieltuelĭ estraordinare ar reclama o fertură bună în fie care di. Și cu tóte acestea plugarul are maĭ multă nevoie de cât orĭcine ca se mănânce carne pentru că el muncesçe mult și trebue se repare perderile economieĭ printr'o hrană substanțială.

Carnea de boŭ este compusă din corpurĭ albuminóse, de grăsimĭ și din sărurĭ amestecate tóte cu apă, cu alte cuvinte cea maĭ mare parte din elementele sângeluĭ.

Treĭ pătrimĭ din carne sunt representate prin apă.

Carnea de vacă are aceleașĭ cualitățĭ ca și cea de boŭ, însă vaca fiind ținută pentru lapte și dându-se la tăiat, atuncĭ când a înbĕtrânit, se înțellege că carnea sa este maĭ tare și maĭ pucin gustósă de cât carnea de boŭ.

Carnea de óie coprinde aceleașĭ principiĭ ali-

mentare ca şi cea de boŭ. In maĭ multe Staturĭ ale Europeĭ se întrebuinţéză cu mare folos berbecĭ bătuţĭ pentru consumaţiune. La noĭ se consumă maĭ mult mieĭ. Nu este indoială că carnea de miel e-ste gustósă; însă este costisitóre. şi maĭ pucin hrănitóre de cât cea de berbece bătut

Carnea de porcu coprinde maĭ multă grăsime şi maĭ pucină albumină; tot de o dată se mistueşce maĭ anevoie. Cu tóte acestea porcul este un animal care trebue să se găséscă la fie-care cultivator. Intreţinerea luĭ nu costă maĭ nimica şi scrófele sunt fórte prăsitóre. Pentru economia caseĭ, maĭ alesŭ iarna, carnea de porc şi slănina afumată este neapărată.

Nu este trebuinţă să fie cine-va hygienist pentru ca să şcie că carnea dă putere. Carnea face carne, ḑise un medic însemnat; şi muşchiĭ fiind compuşi maĭ mult din carne, urméḑă neapărat ca omul muncitor maĭ cu seamă să mănânce carne, daca se póte chiar în tóte ḑilele, pentru că în muşchĭ stă puterea sa.

Sunt ómenĭ specialĭ chiar care pretind că omul póte trăi fără carne, eĭ daŭ de esemplu pe *legumişti* din Anglia. Nu cunóşcem cu de amănuntul istoria legumiştilor din Anglia; însă scim chiar din esperienţă că nu póte omul muncitor să trăiască numaĭ cu legumĭ, pentru că legumile 'ĭ umflă stomacul şi 'l hrănesc prea pucin. Indieniĭ din classele de jos se hrănesc maĭ mult cu orez, d'aceea nu aŭ nicĭ o energie physică şi morală, sunt apaticĭ şi trăĭesc într'o pirotélă continuă. Lazaronul napoliotan dórme maĭ tóte ḑiua după ce şi-aŭ umplut pântecile cu macaróne; şi cine nu aŭ auḑit de indiferinţa şi laşitatea lor, pe când Italieniĭ din Nord aŭ ridicat drapelul indipendinţeĭ naţionale?

Ómeniĭ care se hrănesc numaĭ cu substanţe vegetale sunt supuşi la frigurĭ, şi maĭ cu sémă aceia care locuesc în locurĭ băltóse.

Statistica a constatat că, când se micşoréḑă consumaţiunea cărneĭ, morţile sunt maĭ dese şi naşcerele maĭ rarĭ.

S'aŭ făcut destule experienţe subt punctul de vedere al influenţeĭ ce esercită alimentaţiunea asupra ardóreĭ ce depune omul când munceşce: tóte aceste experienţe aŭ dovedit că muncitoriĭ care se hrănesc cu carne lucréḑă maĭ mult de cât aceia care se hrănesc cu legumĭ.

Pentru maĭ multă tăriă acelor ḑise, se dăm şi următórele exemple raportate de maĭ mulţĭ scriitorĭ însemnaţĭ:

Când s'a introdus în Francia methodul englesŭ de a afina fontele de fer, saŭ adus pentru o usină de la *Charenton* maĭ mulţĭ lucrătorĭ englesĭ. După cât-va timp directorele usineĭ observă ca lucrătoriĭ englesĭ lucréḑă aprópe îndoit de cât ceĭ francesĭ în acelaşĭ timp.

Gândind că diferinţa nu póte proveni de cât din regimul alimentariŭ, se sili şi făcu pe lucrătoriĭ francesĭ se mănânce carne friptă la prânḑiŭ, ca şi lucrătoriĭ englesĭ. După câte-va săptămânĭ lucrătoriĭ francesĭ începură să lucreḑe tot atât de mult ca şi ceĭ englesĭ.

Când se lucra drumul de fer de la Rouen (Francia) lucrători englesĭ lucraŭ maĭ mult de cât ceĭ francesĭ, şi aceştia se potrivéŭ cu dênşiĭ când adoptau regimul lor alimentariŭ. In lucrările făcute pentru şanţul de la *Courcy*, şi pentru constrncţiunea canaluluĭ de la *Aine* la *Marne* (Francia) terasieri belgianĭ care se hrănéu cu untu, cu carne de boŭ, de berbece şi de porcŭ, câştigaŭ fie-care de la 5 pênă la 6 francĭ şi jumătate pe ḑi când lucraŭ cu ruptul, pe când lucrătoriĭ francesĭ, câştigaŭ cu multă anevoinţă 2 francĭ pênă la 3 francĭ şi jumătate pe ḑi, şi adessea chiar eraŭ siliţĭ să numaĭ muncéscă, pentru că numaĭ aveaŭ putere, din pricină că se hrăneaŭ maĭ mult cu legumĭ.

La noĭ chiar, lucrătoriĭ din Transilvania şi Bucovina lucréḑă maĭ mult de cât aĭ noştri pentru că eĭ mănâncă carne şi slănină în tóte ḑilele, pe când aĭ noştri trec ḑiua cu o bucată de mămăligă şi cu ce-va legumĭ.

Numaĭ póte remâne îndoială, după câte am arătat, că muncitorul care perde din puterea sa, are nevoe să se hrănéscă cu carne pentru ca să pue puterea la loc. — Şi din punctul de vedere al umanităţiĭ, şi din acella al progresuluĭ agricultureĭ suntem datorĭ ca fie care în sfera nóstră să ne silim a introduce carnea în alimentaţiunea de tóte ḑilele a ţerranuluĭ român. Nu este vorba să mănânce carne de două treĭ orĭ pe an, ci să aibă maĭ în tóte ḑilele óla cu fertură la foc şi o bucată de friptură pe masă. Atuncĭ va munci întreit de cât astăḑĭ şi va putea plăti chieltuelele ce reclamă o viaţă maĭ bună.

Avênd în vedere starea lucrurilor actuală, gândesc ca cel maĭ nemerit miḑloc pentru a introduce carnea în consumaţiunea de tóte ḑilele a ţeranuluĭ, este de a se înfiinţa *Măcelăriĭ comunale.*

În aceste stabilimente ale Comuneĭ să se taie în tóte ḑilele de dulce: vacĭ, boĭ, berbecĭ şi porcĭ

Preţiurile să fie cât se va putea de reduse. Comuna să se mulţuméscă c'un mic beneficiŭ.

Când un ţerran ar avea vre un boŭ bĕtrân, vre o vacă stérpă, nişcare-va berbecĭ bătuţĭ, s'aŭ porcĭ graşĭ, 'ĭ ar putea vinde comuneĭ. Supunem acéstă propunere la apreciarea autorităţilor competente şi a D-lor proprietarĭ fonciarĭ care ar putea lua iniţiativa tutulor reformelor agricole de care simte ţérra nevoiă.

Cât despre cătăţimea de carne ce se consumă astăḑĭ în ţérră nu putem din nenorocire să dăm o cifră de miḑloc, pentru că ne lipsescŭ datele statistice. Să luăm însă de normă aceia ce se petrece în alte ţerrĭ. În Francia consumaţia de miḑloc este de 28 de chilograme pe an pentru fie-care persónă. Acéstă cătăţime este fórte mică, pentru că dacă se va lua cătăţimea ce consumă un soldat pe fie-care ḑi, şi care este de 150 grame, ar trebui ca fie-care locuitor din Francia să consume pe fiecare an 54 chilograme carne. Trebue observat ăncŏ, că cifra de miḑloc de 28 de chilograme nu este adevĕrată pentru că sunt ómenĭ cu miḑlóce care consumă mult maĭ mare cătăţime de carne pe fie-care an şi alţiĭ săracĭ care abia o gustă de câte-va orĭ pe an.

N'am putut avea cifre pentru consumaţiunea de miḑloc a carneĭ de către sătenĭ, în maĭ multe staturĭ din Europa; pentru oraşe însă am aflat cifrele următóre:

Viena.........	78	kilogr. de locuitorĭ	pe an.
Londra.........	54	—	—
Berlinul......	49	—	—
Bruxel.........	45	—	—
Paris..........	39	—	—

D. Husson, care a scris un uvragiŭ important asupra Consumaţiuneĭ Parisuluĭ, arată că cifra de miḑloc a consumaţiuneĭ este de 62 kil. pentru un locuitor.

Este însă o mare diferinţă între consumaţiunea locuitorilor din oraşe şi între acelor din sate. Din nenorocire în tóte staturile săteniĭ consumă maĭ pucină carne de cât orăşeniĭ, şi acésta se póte vedea din tabloul următor, dat de către D. Maurice Block, şi în care se vede cătăţimea miḑlocie de carne ce consumă într'un an un locuitor, în maĭ multe din staturile Europeĭ:

Englitera..............	27 kilogr.	546 grame.
Belgia..................	16 —	„ —
Prussia.................	16 —	923 —
Bavaria..................	21 kilog.	100 grame.
Baden....................	25 —	400 —
Spania..................	12 —	900 —
Olanda..................	18 —	250 —
Lucsemburg...........	21 —	500 —
Danimarca.............	27 —	640 —
Sveţia....................	20 —	200 —
Şlesnig-Holstein........	17 —	250 —
Meclemburg...........	29 —	„ —
Sacsonia................	19 —	„ —
Austria..................	20 —	„ —
Toscana.................	8 —	500 —
Doue Siciliĭ..........	10 —	700 —
Francia..................	19 —	600 —

Să notăm că aceste cifre representă cătăţimea de miḑloc individuală pentru aceste staturĭ, că în aceste cifre intră oraşele şi satele, avuţiĭ şi ómeniĭ fărŏ miḑlóce. De unde urméḑă că săteniĭ nu consumă fie-care acéstă cătăţime anuală de carne.

Dupŏ calculele economiştilor francesĭ, ómeniĭ cu miḑlóce ar consuma 57 kil. de fie-care pe an, pe când aceĭ maĭ săracĭ consumă abia 15 kil. Este destul ca să compare cine-va aceste douĕ cifre pentru a trage o conclusiune destul de tristă.

Credem că am insistat îndestul asupra acestuĭ subiect atât de important şi demn de meditaţiunea ómenilor cărora este încredinţată cârma guvernuluĭ. Pentru aceia ce privesce ţĕrranul român, este incontestabil că nu mănâncă maĭ de loc carne, şi acésta este una din causele principale care 'ĭ slăbesc puterile physice şi morale, care'l fac să se oboséscă aşa de lesne când este la lucru.

Graţie ceruluĭ, nu ne trebue miḑlóce puternice pentru ca să ajungem în pucin timp a modifica traiul plugaruluĭ român, şi a face dintr'ênsul un muncitor egal în activitate cu ţerranul engles saŭ belgian. Nimic nu ne lipsesce ca să producem carne pentru alimentarea uneĭ populaţiunĭ mult maĭ numeróse de cât cea de astăḑĭ. Fie-ne ertat a readuce aminte că *Măcelăriile comunale* sunt o instituţiune care ar putea satisface în prea pucin timp o trebuinţă atât de mult simţită, prin elle putem ajunge să vedem că fie-care ţerran consumă pe fie-care ḑi dela 150—200 grame de carne. Maĭ adăogăm pe lângă acésta îndemnul şi poveţele preoţilor, alle învĕtătorilor, alle proprietarilor marĭ, şi vom ajunge fórte lesne la resultatul ce ne comandă cele maĭ marĭ interese ale nóstre.

INSALUBRITATEA ATMOSPHEREĬ CAFENELELOR.

Continuăm cu plăcere rolul nostru de a culege sĕmînța cea bună, cât de mică va fi, ce este aruncată în societatea nóstră de vre unul din concetățeni noștri și notăm cu veselie orĭ ce bun symptom către *direcția cea* în adevĕr *utilă* pentru toțĭ. Reproducem dar reflexiile următóre ce D. Em. Michăescu face în Monitorul communeĭ Bucurescĭ asupra

Insalubrităţi atmospehereĭ cafenelelor și influența sa asupra maladiilor cerebrale (bolelor de creeri)

Nu putem, ḑice D. E. Michăescu, combate obiceiul înrădăcinat de a frequenta cafenelile, de cât reproducênd observațiunile doctoruluĭ frances Legrand du Saulle asupra funestelor resultate morale și physice a uneĭ frequentărĭ continue a estamineurilor:

„Un mare numĕr de persóne, ḑice savantul doctor, petrec maĭ multe ore din ḑi, și maĭ cu sémă din nópte, într'un meḑiŭ manifestŭ insalubru. Elle mergŭ aci dupŏ masă, pentru a lua de regulă cafea, ceaiŭ saŭ licorĭ. La acéstă primă influență excitătóre se adaogă via impresie a uneĭ luminĭ strălucitóre, emoțiunile joculuĭ, animarea conversațiunilor. Pipa saŭ çigara viuŭ a adăogi acțiunea lor narcotică la effectele acestor excitante diverse. Din causa defectuluĭ ventilațiuni, atmosfera în care repaosă aceste persóne este profund viciată; emanațiunele tutunuluĭ, vapórilorŭ alcoolicĭ, aciduluĭ carbonic, rĕmasul combustiuni gazuluĭ de illuminat, tóte miasmele animale provenite din transpirațiunile cutanósă și pulmonară a uneĭ aglomerațiunĭ de ómenĭ, écŏ ce se găsesce în acéstă impură atmosferă. Când intră cine-va pe la ḑece ore seara în asemenĭ estamineurĭ, un nuor de fum de tutun destul de opac pentru a împedica vederea la óre care distanță, și care înțépă ochiĭ, o temperatură neplăcut ridicată, un aer greŭ, des și dificil respirabil, fac numaĭ de cât să se înțellégă că o ședere de câteva ore într'un asemenea loc trebue inevitabil să exercite asupra sănĕtățiĭ o influență vătĕmătóre Nu ne va surprinde dar un medic care, purtând asupra acestuĭ obiect o atențiune și studiĭ particulare, va ajunge a ne face un tabloŭ destul de trist despre effectele pathologice, cari seproduc cu timpul la individele carĭ aŭ contractat obiceiul învechit de a frequenta estamineurile (cafenea în care se fuméză).„:

Dup' opiniunea D. Legrand du Saulle, o lungă și neîntreruptă frequentare a estamineuluĭ finesce, dup' un timp variabil, prin a produce la óre care individe și la gradurĭ diverse, un fel de otrăvire al căreĭ principal caracter este un afflux permanent al sângeluĭ către creerĭ, care aduce o congestiune a acestuĭ organ.

Autorul crede a putea distinge treĭ perióde succesive în progresul acesteĭ intoxicărĭ speciale: În prima periódă, economia întrégă se află atinsă; façа devine palidă, digestia, operată într'un meḑiŭ puçin respirabil, este lungă și dificilă; somnul este greŭ, caracterul devine impacient. În secunda periódă, trăsurile se vestejesc, apetitul se micșoréḑă, gusturĭ bizare se pronunță; ochiĭ adesea umeḑĭ, supportă maĭ puçin impresiunea lumineĭ; simțul odoratuluĭ dispare, aptitudinea pentru lucrărĭ intellectuale scade într'un mod simțitor, memoria perde din ce în ce din vigórea eĭ, attenția nu se maĭ póte fixa mult timp asupra unuĭ acelluiașĭ obiectŭ, caracterul este turburat și cicălitor, facultățile affective se stingŭ. In fine o a treia periódă vine când trăsurile physonomieĭ se sterg, respirația este puçin genată, pulsul este câte o dată intermitent, funcțiunele digestive suffer, somnul este agitat, ochiĭ lucitorĭ, vederea înșelătóre, auḑul dus, susceptibilitatea este lesne impressionată, și o lacrimă vine fărŏ rațiune îndestulătóre, a uda pleopele; distracțiunile sunt fórte dese; óre-care aberrațiunĭ straniĭ sunt comise; ostenéla musculară sosesce repede; mișcările par nesigure; o sensațiune de frig se simte, ș'o amorțire de membre domină individul; corpul sĕŭ se abate ușor într'o parte.

Dacă causa care a determinat acéstă seriă de alterațiunĭ morbide continuă a se esercita, ultimnl termin al acesteĭ affecțiunĭ progresive este o congestiune cerebrală. Sângele face irrupțiune către creeru, și effectele ordinarĭ alle apoplexieĭ termină acéstă tristă scenă. Câte o dată *paralisia* generală, acéstă affecțiune a căreĭ frequență începe a deveni într'adevĕrŭ spăimêntătóre, și care este adesea una din consequențele congestiuniĭ cerebrale, termină acéstă serie de rele.[1])

1) L'année scientifique.

ISTORIA NATURALĂ A BOULUĬ.

ÎNGRĂŞAREA VIŢEILOR ÎNGRIJIREA ŞI MULGEREA VACILOR.

Un bun nutriment este prima condiţie a uneĭ bune cresceri, şi este necessariŭ ca să grăbéscă desvoltarea animalelor şi să le dea o bună constituţie. Scim că nutrimentul jócă un rol mare în tótă natura şi că este miđlocul cel maĭ puternic prin care omul a subjugat animalele domestice qualitatea materiilor nutritive aŭ o influinţă însemnătóre asupra qualităţeĭ cărneĭ, lapteluĭ animalelor de care ne nutrim.

Să vorbim despre îngrăşarea viţeilor

Viţei se îngraşă prin allăptare naturală saŭ artificială. Când viţei se trimit tinerĭ la măcelărie trebue să 'ĭ lase să sugă în abundaţă lapte dela 3—5 lunĭ, pênă în minutul când 'i vênd; ast-fel juniĭ viţeĭ se îngraşă bine şi aŭ o carne fragedă şi cu gust delicat. Dar fiind că aŭ trebuinţă d'o mare qualitate de lapte vor fi de dorit în interesul economieĭ rurale că proprietari să găséscă miđlóce maĭ avantagióse în fabricaţiunea brânzeĭ. — Ca să avem viţeĭ a câror carne să fie albă li se dă drept nutriment numaĭ lapte saŭ ouă; dar şi făina de orz, de mălaiŭ amestecată cu apă, pânea, orezul şi altele produc assemenea o prea bună carne.

Dac' allăptarea naturală este difficile şi costisitóre, cea artificială este lesne şi economică. Viţelul se lassă pe lângŏ mumă-sa ca să 'l îngrijéscă, să 'l lingă apoĭ 'lŭ pune într'un grajd destinat pentru dênsu, saŭ 'lŭ depărtăm de mumă-sa îndată dupŏ nascere şi 'l învĕluim în cărpe calde, dup'aceea, 'ĭ dăm să bea lapte cald de la mumă-sa într'un vas mic şi încălđit de maĭ 'nainte, viţeĭ care n'aŭ supt niciĭ o dată beaŭ adessea fărŏ difficultate, şi chiar dupŏ ce aŭ supt, se obicnuiesc lesne a bea, nutrimentul cu ouă produce carne excelentă fiind că ouăle digeră (mistuĭesc) prea lesne.

Făina servă la îngrăşarea viţeilor în tóte ţerrile, precum făina de grâŭ, de bobŭ, de porumb, de mazere, de orz, ovăz etc. amestecată cu apă şi cu lapte fărŏ cremă în care se adaogă puçină sare ca să 'ĭ facă să mânince maĭ cu poftă. La început se dă în dose micĭ, însă cu cât înnaintéză în vîrste cu atât dosa nutrimentelor solide se măresce şi cât se va putea să se apropie de temperatura corpuluĭ. Ţerrile în care se îngraşă viţei numaĭ cu lapte curat sunt rare pentru că miđlocul acesta nu este economic de şi dă o carne excellentă. Supele în general sunt întrebuinţate la îngrăşarea viţeilor, dar puciniĭ cultivatorĭ trag dintr'însele folósele ce pot avea; elle se fac din bulion gras, pâne, cartofi saŭ cu alte rădăcinĭ, castane saŭ seminţe cópte.

Fînul în natură este considerat ca vătĕmător producênd o carne tare, cu tóte astea pucin fân nu póte aduce effecte relle, d aceea pe lângă supele sus arătate se întrebuinţéză cu folos céiŭ de flóre de fîn.

Ca să profite agricultorul din allăptarea artificială şi să evite inconvenientele, trebue să lasse să sugă viţei 10 saŭ 15 đille, când a fătat vaca pentru prima óră şi să n'o mulgă de cât, când secreţia lapteluĭ s'a stabilit şi frigurile de lapte [1]) aŭ trecut.

Cât pentru influinţa nutrimentuluĭ artificial asupra qualităţilor cărni, ea depinde de natura alimentelor, maĭ mult de cât de modul cu care se dă: dacă junele animale care n'aŭ supt nici o dată, care aŭ fost nutriţĭ cu erburĭ şi fîn, aŭ o carne tare, slabă şi pucin stimată, tot aşa este şi de aceia care aŭ fost nutriţĭ exclusiv cu lapte. dar n'aŭ luat o quantitate îndestulătóre pentru vîrsta lor, pe când vedem dintr'ênşi dela 3 saŭ 4 lunĭ care aŭ fost îngrăşaţĭ cu alte substanţe de cât cu lapte natural, şi a câror carne este sub tóte raporturile de prima qualitate. Aşa dar animalele allăptate artificialmente sunt aşa de bune ca si acellea care sug, dacă le nutrim cu alimente propriĭ a produce carne bună.

Iată cum prin alimente substanţiale, animalele de măcelărie se desvoltă, cresc se îngraşă şi carnea lor se amelioréză.

În speciele animalelor din care omul a făcut turme, şi unde prăsirea este obiectul principal, femela este maĭ folositóre de cât masculu, aşa spre ex. vaca este maĭ folositóre în economia rurală de cât bou. Vaca ne dă lapte şi laptele este basa alimentaţiuneĭ ţerranilor. Dar nu tóte vacile pot da aceeaşĭ qualitate şi aceeaşĭ quantitate de lapte.

Caracterele uneĭ vacĭ bune sunt celle următóre: Maĭ ântêiŭ o physionomie plăcută, privirea blândă, lăsându-se a se mîngâia, se mulge lesne, în general este osósă, cornósă, ugerul cu abdomenul desvoltat şi peptul puçin strîmpt.

Vacele lăptóse, trebuesc ţinute într'un grajd curat, cald şi aerisit; laptele vacilor care se culcă pe bălegar ia un gust neplăcut ce se cunósce şi 'n brînză.

---

[1]) Friguri de lapte se numesc starea aceea a vacei la prima fătare p nŏ când începe curgerea lapteluĭ.

Curăţia şi alegerea alimentelor substanţiale şi variate sunt condiţiunile principale spre a avea lapte bun şi carne excelentă. Experienţa ne arată că alimentele uscate, precum fîn şi paie nu sunt favorabile vacilor cu lapte; secreţia mammelelor se împucinézā, laptele nu maĭ este de prima qualitate, untul se face alb, puçin plăcut şi se desparte anevoe de lapte; tot experienţa ne arată că de vom da animaluluĭ mult timp acellaşĭ aliment, se desgustă, mănâncă puçin, secreţiă mammelelor se 'mpucinézā şi ia o qualitate inferióră, saŭ pentru că sănĕtatea vaci se derangiază, saŭ pentru că sângele numaĭ are în proporţiunĭ convenabile principele necesariĭ la producţia unuĭ lapte bun. Alimentele de vară se deosebesc de celle de iarnă, celle din aer curat de celle din grajdurĭ necurate.

Laptele este un product special care nu e tot d'auna ca lucrarea grăsimeĭ în proporţie cu nutrimentul consumat, adicŏ: de vom nutri prea mult o vacă de rasă inferióră, ea se îngraşe şi laptele se împucinézā. Vaca maĭ 'nainte d'a făta şi după ce a fătat trebue să fie înconjurată de îngrijirile celle maĭ d'aprópe în privinţa nutrimentelor şi a locuinţeĭ; cellor maĭ bune vacĭ nu le pere laptele în epoc' acésta.

Dacă o vacă care a fătat nu are destule alimente, secretia mammelelor devine maĭ puçin activă, cu tóte astea laptele este destul de abundant la începutu allăptări în rapport cu grăsimea ce se grămădise în organe şi care procură materialurile necessariĭ la producţiunea sa; dar quantitatea acestuĭ liquid se micşorézā neîncetat şi ia o qualitate inferióră, vacca slăbesce şi constituţia eĭ merge spre reŭ.

Mulgerea vacilor ăncŏ merită a attrage atenţia nóstră, dar maĭ 'nainte să ḑicem duoĕ treĭ vorbe asupra cellor-l'alte folóse; deosebit de carne, lapte şi serviciul agricultureĭ, ce trage omul de la boŭ şi de la vacă. Pĕrul se întrebuinţézā cu folos la facerea plocatelor pentru grajd, la umplerea saltelelor etc. Pelea preparată prin arta tăbăcieĭ se întrebuinţéḑă la facerea tălpilor de cismă şi peilor gróse. Din córne se fac peptene, plăselele de cuţite, din membranele musculare alle intestinelor (maţelor) subţirĭ se fac córde pentru instrumente de musică; sângele uscat se întrebuinţézā cu folos la îngrăşarea pĕmêntuluĭ, iar partea serósă a sângeluĭ servă, ca şi albuşul ouluĭ amestecat cu apă, spre a limpeḑi vinul şi siropul, in fine ósele tractate cu vaporĭ de apă la o temperatură înaltă, saŭ cu acid, daŭ gelatina din care se scóte un fel de bulion economic saŭ cleiŭ tare; sfărămate în praf, daŭ agricultureĭ un excelent îngrăşemênt; încălḑite în vase închise la temperaturĭ înalte se transformă într'un cărbune precios, numit cărbune animal ce se întrebuinţézā la rafinarea ţahăruluĭ şi la descolorarea siropuluĭ.

Iată ce multe avantage trage omul, arţile industria şi agricultura de la animalele domestice. **A.**

Mulgerea vacilor [1]).

De mult timp se află idea răspîndită că mulgerea vacilor de duoĕ orĭ pe ḑi, dă un lapte maĭ avut în unt şi în caş; că mulgerea de treĭ orĭ pe ḑi dă maĭ mult lapte, însă maĭ sărac în unt şi în caş.

Cu nişte opiniĭ aşa de differite nu scia cine-va ce să creaḑă, dacă experienţele făcute in Prusia nu ar fi resolvat aceste questiunĭ. Aşa experienţe se făcură la institutul de la Eldena. Maĭ multe vacĭ furŏ hrănite cu aceleaşĭ furagiurĭ şi în aceeaşĭ quantitate, supuindu-le 24 de ḑile la aste experienţe. In cele d'întêiŭ 12 ḑile mulgerea vacilor se facu de treĭ orĭ pe ḑi, diminéţa la 5 ore, peste ḑi la 12, şi séra la 7 ore. In cele-l-alte 12 ḑile mulgerea s'a făcut de duoĕ orĭ pe ḑi, vacile fiind întocmaĭ în aceleaşĭ condiţiĭ de hrană.

Esperienţa mulgereĭ de treĭ orĭ pe ḑi a dat pentru o sută de părţĭ de lapte.

Apă............	87, 6.
Unt............	4, 1.
Caş............	4, 5.
	96, 2.

Alte substanţe pînă la o sută.

Esperienţele mulgeri de duoĕ orĭ pe ḑi a dat pentru o sută părţĭ de lapte:

Apă............	87, 9.
Unt............	3, 5.
Caş............	4, 4.
	95, 8.

Alte substanţe pînĕ la o sută.

De aci se vede că mulgerea de treĭ orĭ pe ḑi e mult maĭ folositóre de cât mulgerea de duoĕ orĭ; căcĭ mulgerea de treĭ orĭ pe ḑi, dupŏ cum vedem in aste ţifre dă maĭ mult unt şi maĭ mult caş decât mulgerea de duoĕ orĭ pe ḑi, şi diferinţa este destul de însemnată, căcĭ dacă are cine-va trebuinţă de 16 oca de lapte, provenind din mulgerea de duoĕ orĭ pe ḑi, ca să facă o oca de unt, apoĭ este destul numaĭ $12\frac{2}{3}$ oca ca să facă cine-va aceiaşĭ quantitate de unt, din laptele provenind prin mulgerea de treĭ orĭ, şi laptele care va remâne dupŏ scóterea untuluĭ, va fi mult maĭ bogat în caş decât cel ce provine din mulgerea de doĕ orĭ.

Mulgerea de treĭ orĭ nu numaĭ că dă un lapte de o qualitate maĭ bună, dar măreşte şi quantitatea lapteluĭ, ast-fel o aceeaşĭ vacă la institutul dela Eldena, dă aprópe treĭ litre de lapte maĭ mult prin mulgerea de treĭ orĭ, decât prin mulgerea de duoĕ orĭ. Trebue să mulgem vaca încet ca să producem asupra eĭ o sensaţie plăcută imitând sugerea naturală a viţeluluĭ, alt-tel laptele nu póte curge. Unele vacĭ nu se lassă să se mulgă pĕnă când n'aduce viţelul lângă dênsa.

1) Din Agronomia.

Typographia Natională a luĭ Stephan Rassidescu, Strada Germană Nr. 2.